

Monitoring i evaluacija Ženske Platforme za razvoj Srbije

Priručnik sa objašnjenjima za praktičnu primenu

Ovaj priručnik navodi indikatore na različitim nivoima rezultata, objašnjava logiku procesa monitoring, navodi glavne definicije, alate i moguće uloge. Priručnik je nastao uz podršku Friedrich Ebert Stiftung i u konsultacijama sa aktivistkinjama i ekspertkinjama u Ženskom pokretu u Srbiji

Sanja Nikolin
oktobar 2015

Sadržaj

Sadržaj.....	2
I Uvod.....	3
II Ženska platforma 2015.....	4
III Okvir za monitoring i evaluaciju.....	4
A. Svrha i definicije	4
B. Nivoi rezultata	5
Objašnjenje nivoa.....	7
IV Monitoring sprovođenja Ženske platforme – indikatori	9
1. Godišnja ocena napretka u ostvarenju zahteva.....	9
2. Praćenje poštovanja obaveza koje su preuzele potpisnice Ženske platforme	10
3. Indikatori za prioritetne oblasti prepoznate u Ženskoj platformi.....	11
V Kako se prikupljaju i koriste podaci za analizu.....	15
Kvantitativni alati	15
Kvantitativni alati	15
VI Dodatni resursi i aneksi.....	16

I Uvod

Ovaj priručnik za monitoring i evaluaciju je plod ženske koprodukcije. Nastao je kao odgovor na potrebu učesnica Palićke konferencije 2014. godine da prate napredak u ostvarivanju ciljeva i prioriteta koje su izdvojile kao deo Ženske platforme za razvoj Srbije i pratećih materijala – o polaznom stanju pred skup na Paliću i na osnovu izveštaja iz tematskih radnih grupa.

Ovo je prvi pokušaj da se obim i izbor indikatora što približnije usklade sa strateškim ciljevima, prepoznatim nivoima na kojima je prepoznat izostanak rezultata, tj usmeravanje na nivo na kome škripi, da bi se izbeglo izlistavanje sitnih aktivnosti koje zajedno nedovoljno doprinose otklanjanju strukturnih i suštinskih barijera.

Postavljano je često pitanje ko to ima mandat da prati, meri, analizira i komentariše napredak u ostvarenju rodne ravnopravnosti u Srbiji, a konkretno ciljeva Ženske platforme za razvoj Srbije. Naše je mišljenje da to treba da radimo svi. Prvo, mi nemamo adekvatne institucionalne mehanizme koji bi se time, u naše ime, bavili. Drugo, ne treba ni da delegiramo tu, suštinski važnu funkciju koja pripada organizacijama civilnog društva, građankama i građanima, da prate razvoj i vrše nadzor nad procesom donošenja i sprovođenja javnih politika u oblastima koje imaju direktne posledice po njihovo blagostanje i njihov socio-ekonomski status. Treće, mi moramo da gradimo i jačamo sopstvene kapacitete za monitoring i da stvaramo prilike da razgovaramo o viziji našeg društva koje nudi ravnopravne i dobre šanse za žene i muškarce. Monitoring kao proces i kao alat upravo pruža mogućnost uokvirivanja razgovora tako što se on usmerava na najvažnija pitanja o kojima smo se već izjasnile i koji podrazumeva određenu redovnost i zajedničku usmerenost. Na taj način mi jačamo ženski pokret u Srbiji, sve i da se ne složimo u potpunosti oko postupka redukovanja indikatora na najvažnije prioritete. Važno je, a verovatno je i dovoljno, da proces izbora bude jasan i da svako od nas ima šanse da prikuplja, analizira i tumači podatke.

Zato je ovaj pokušaj mini inovacija. Mi želimo da iskoristimo podršku Friedrich Ebert Stiftungu da uspostavimo, pilotiramo i usavršimo sistem za monitoring i evaluaciju koji bi ugradio principe do kojih je nama stalo odgovornost, transparentnost, poverenje, participacija, jednakost, različitost, inkluzivnost, solidarnost, međusobno poštovanje i učenje.

Nadamo se da ćemo na ovaj način uspeti i da pridobijemo veću podršku institucija u Srbiji, međunarodnih razvojnih partnera i drugih organizacija koje mogu da podrže i doprinesu redovnosti i kvalitetu naših pionirskih napora.

II Ženska platforma 2015

Ubaciti platformu i link za sve info

III Okvir za monitoring i evaluaciju

A. Svrha i definicije

Jednostavno govoreći, **monitoring je sistematično i redovno prikupljanje podataka i informacija sa ciljem da se prikaže što objektivnija slika sagledane stvarnosti**. U javnom sektoru u Republici Srbiji tradicija monitoringa nije jaka, a tamo gde postoji, ona se uglavnom svodi na *ad hoc* praćenje određenih aspekata rada, dok sistematično, redovno i analitično praćenje i ocenjivanje efekata javnih politika, na primer, još uvek nedostaje. Ovaj okvir je korak u dobrom pravcu u podršci razvoju kapaciteta za monitoring i evaluaciju složenih multi-sektorskih procesa. Istovremeno, ovaj okvir oslanja se na dostupne relevantne podatke iz zvaničnih statistika i evidencija, na istraživanja i podatke civilnog sektora, kao i na ciljana nova istraživanja i analize. Kako nema načina da se obaveza monitoringa nametne javnom sektoru, u smislu ljudskih kapaciteta, ovaj se okvir pre svega oslanja na aktivistkinje ženskog pokreta i organizacija civilnog društvo, ali širom otvara vrata i poziva na saradnju Žensku parlamentarnu mrežu kao mogući mehanizam nadzora nad radom Vlade, kao i Koordinaciono Telo za rodnu ravnopravnost, pokrajinske i lokalne mehanizme, kao i sve druge institucije da u domenu svoga rada, doprinesu tačnosti, blagovremenosti, redovnosti i adekvatnoj analizi podataka koji se tiču usaglašanih prioriteta Ženske platforme za razvoj Srbije. Naš monitoring sistem i svi indikatori koje biramo treba da:

- Prepoznaju razlike u percepciji, stavovima, pristupu, ekonomskim šansama, raspolaganju resursima i moći koje imaju žene i muškarci.
- Doprinesu oceni rezultata, ishoda i uticaja koje imaju ciljne politike, programi i mere na kvalitet svakodnevnog života i blagostanje žena i muškarca, odnose među polovima u domaćinstvu, zajednici, privredi i društvu.

Zato je važno da svi podaci budu razvrstani po polu i drugim važnim karakteristikama (npr. godine, obrazovanje, pripadnost etničkoj i-ili marginalizovanoj grupi, seoskoj, prigradskoj ili gradskoj sredini i sl.)

Evaluacija je ocena u kojoj se meri ta slika stvarnosti poklapa sa prethodno određenim ciljevima i ona nam pomaže da razumemo kako i zašto je neki uspeh ostvaren, kao i da učimo iz neuspeha.

Feministička evaluacija, nalik ostalim pristupima evaluaciji, meri opravdanost, svrsishodnost, relevantnost i efektivnost programa, donosi sud o njihovoj vrednosti i doprinosu željenoj promeni, i ispituje pojedinačne i zbirne podatke u vezi sa tom promenom. Razlika između feminističkih i drugih pristupa je u pažnji koja se posvećuje rodnim pitanjima, potrebama žena i načinima na koje se promoviše i zagovara željena promena. Feministička evaluacija afirmiše društvenu pravdu i posebnu

pažnju posvećuje ženama, ali ne samo ženama. Pažnja se takođe posvećuje etničkim grupama, različitim društvenim klasama ili podgrupama i seksualnoj orijentaciji, tj upravo onim aspektima koji često izostaju u tradicionalnim evaluacijama, ili nisu njima adekvatno pokriveni. Zahvaljujući takvom pristupu koji je usklađen sa različitim delovima koji čine stvarnost jednog društva, žene iz ranjivih i višestruko marginalizovanih grupa postaju vidljivije, a njihove su potrebe više i sadržajnije uzete u obzir. U takvom pristupu, na primer, nije dovoljno da se ima reprezentativni uzorak na nacionalnom nivou, jer on skriva bar onoliko koliko otkriva, pa razne grupe koje se nalaze u posebno nepovoljnim životnim situacijama i koje se suočavaju sa sistemskim barijerama, ostaju nedovoljno vidljive i zanemarene. Feministički je pristup kolaborativan i inkluzivan, orijentisan je na ono što je korisno sa stanovišta konkretnih poboljšanja u svakodnevnim životima dece, žena i muškaraca, na akciju.

Uticaj Ženske platforme definiše se kao razlika između polaznog stanja i hipotetičkog zatečenog stanja bez upliva Ženske platforme. Drugim rečima, treba posebno da vodimo računa o tome koje su promene nastale upravo zahvaljujući delovanju akterki i aktera pod direktnim ili indirektnim uticajem i na osnovu Ženske platforme, a koje bi se promene desile i bez ovog važnog mehanizma za izgradnju konsenzusa i izbor srednjeročnih prioriteta.

Indikator je naš alat za merenje napretka u oblasti kojom se bavimo. On nam pomaže da razumemo da li smo se približile svoji strateškim ciljevima. Indikatori mogu biti kvantitativni (brojevi, procenti i sl.), ali mogu da budu i kvalitativni, odnosno da opisuju određena svojstva i karakteristike neke pojave, ili nekog procesa. Najzad, moguća je i kombinacija obe vrste ili pretvaranje brojeva u opise i obratno.

Rodno osetljivi indikatori su oni koji mere promene u rodnim odnosima ili ulogama u društvu tokom vremena. Izbor i upotreba ovih indikatora nam pomažu da razumemo ishode različitih mera i programa i da utvrdimo da li oni doprinose jačanju rodne ravnopravnosti. To novo i bolje razumevanje mehanizma promene nam dalje služi da planiramo još efikasnije mere koje daju bolje rezultate.

Prilikom izbora indikatora važno je da imamo u vidu sledeće izbore koje nužno pravimo¹

Izbor 1 – Šta merimo? Izbor 2 – Kako biramo indikatore? Izbor 3 – Koliko indikatora je dovoljno? Izbor 4 – Šta nam indikatori govore?
--

Odgovore na ova pitanja nudimo u narednom poglavlju.

B. Nivoi rezultata

Odgovor na prvo pitanje – **šta merimo** nije konceptualno komplikovan, ali nije ni toliko jednostavan u praksi: merimo minimalan broj karakteristika koje adekvatno sagledavaju celinu, ili njene najvažnije elemente, što direktnije i neposrednije. Uvek nastojimo da merimo ishode koji su što približniji stvarnom

¹ Indikatori ljudskih prava, Vodič za merenje i primenu, Kancelarija Visokog komesara UN, 2012

životu žena i muškaraca, tzv. nosilaca prava, ali vodimo računa i o poštovanju logičkog toka politika koji kreće od strukturnog nivoa, preko implementacije, da bi najzad stigao do uticaja na stvarne životne situacije. Dakle, idealno je kada merimo ceo taj put. Naša je pažnja pre svega usmerena na 'nosioce obaveza i dužnosti' jer oni treba da ispune preuzete obaveze u skladu sa domaćim zakonima i ratifikovanim međunarodnim konvencijama.

Sledeće je pitanje **kako bismo birali indikatore**. „Adekvatan konceptualni okvir treba da otkrije vezu između političkih instrumenata i sredstava, s jedne, i željenih ishoda, s druge strane“². Mi se ovde takođe služimo metodom **redukcije i sažimanja** jer smo svesne da nemamo na raspolaganju idealne okolnosti u kojima bismo mogle razvijemo i sistematično primenjujemo holistički sistemski okvir za monitoring. Dakle, usmerene smo na tačnost, pouzdanost i osetljivost naših indikatora, ali smo i svesne da oni mere samo izabrane aspekte pojava, procesa i sistema. Uz pomoć participativnih metoda, nastojimo da eventualne nedostatke ovakve metodologije i moguće 'slepe mrlje' korigujemo tako što ćemo im udahnuti život zajednice kroz interakciju između politika i svakodnevnog života. Prema tome, mi biramo najadekvatnije parametre u realnim okolnostima. To znači, dovoljno dobre, ali ne uvek i savršene indikatore. Razlika je u tome što su troškovi tzv. idealnog sistema preveliki, nama nedostupni, u ovom trenutku. Zato procenjujemo da je važnije i vrednije imati sistem koji radi, nego sistem koji postoji na papiru. Svakako, moramo biti svesne ograničenja koja ovakvi metodološki ustupci podrazumevaju u tumačenju podataka, ali i prilika da te podatke dopunimo i korigujemo različitim nestatističkim metodama i alatima.

Nema unapred određenog poželjnog broja indikatora, osim što i ovde važi načelno pravilo koje koriste M&E profesionalci: pravilo dovoljnog minimuma. To znači da ne merimo nužno sve aspekte neke promene, već samo njene bitne aspekte, ili samo one koji imaju direktne veze sa ciljanom intervencijom. Takođe, merimo ono što je merljivo i realno moguće promeniti i sagledati posledice promene u datom vremenskom roku. Broj i vrsta indikatora zavise dalje i od naših kapaciteta da redovno pratimo i merimo pomeranja. Iz iskustva znamo da je često moguće da se početna velika lista do koje je jako stalo stručnjakinjama za određenu oblast svede na manji broj indikatora koji jednako 'vrše posao'. Tome težimo, uz punu svest o tome da ćemo se oslanjati i na dodatne podatke, studije i specijalizovane izveštaje o monitoringu, koji će biti nezavisno sprovedeni i komplementarni ovom naporu. Dakle, neophodni minimum je naš cilj. Takođe, hoćemo da napravimo uravnoteženi okvir za monitoring koji se približno izbalansirano bavi različitim oblastima. Izbalansirano, znači da ćemo adekvatno da prikažemo činjenično stanje u kome se dalje otišlo u nekim oblastima, dok su druge, kao na primer rodno odgovorno budžetiranje, relativno nove.

Odgovor na pitanje **šta nam indikatori govore** tiče se našeg nastojanja da naš uravnoteženi okvir počiva na indikatorima koji mere rezultate i trendove na sledećim nivoima:

² Ibid. str. 29

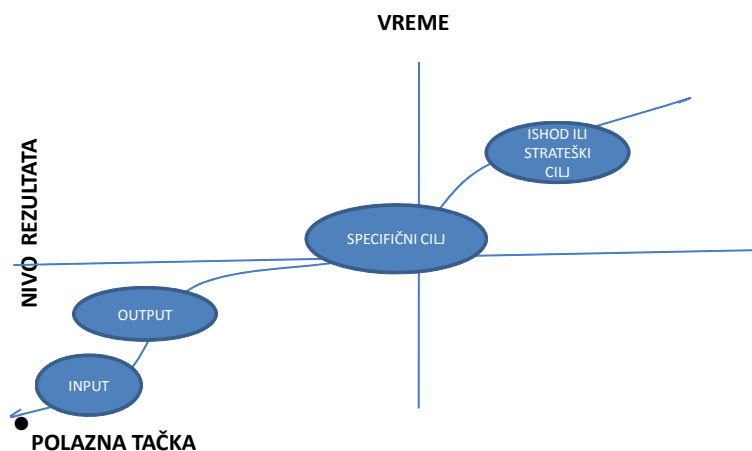
strukturni indikatori

indikatori procesa

indikatori ishoda

Objašnjenje nivoa

REZULTAT

Naša je logika monitoringa usmerena na krajnje ishode, na nivou strateškog cilja, gde se zapravo mere promene u životima žena i muškaraca, devojčica i dečaka, kao vrhunski željeni ishodi javnih politika. Institucije su opet, mahom, usmerene na nivo 'inputa' ili početnog rezultata, tj. uloženog rada, resursa i obuka za jačanje kapaciteta, ili pak 'outputa' - izlaznog rezultata, kao što su rezultati obuka, formiranje

mehanizama, usvajanje zakona i strategija i sl. Svaki nivo i svaki rezultat je važan i mi takođe, selektivno, pratimo događanja na nižim nivoima rezultata, jer tu se prvo i vide promene. Ipak, naša je pažnja najviše usmerena na nivoe iznad – specifični cilj, npr. za neku oblast ili sektor, odnosno vrhunski cilj – poboljšanja u svakodnevnom životu žena i muškaraca, devojčica i dečaka u Srbiji. Na tom, nama najvažnijem, nivou rezultata su **indikator i ishoda**. Da bi do njih došlo, često je nužno da se prvo pozabavimo **strukturnim indikatorima** koji prave okvir i uspostavljaju sistem u kome željena promena može da se desim kao i **indikatorima procesa** koji nam govore da li sistem funkcioniše i gde su potrebna poboljšanja. Poboljšanja u strukturi i procesu su prvi znaci da stvari idu na bolje. Međutim, ako tokom više godina, nakon ovih formalnih poboljšanja, ne uslede suštinska, onda sama struktura ili proces malo znače, tj. predstavljaju formalna poboljšanja koje se ne prenose na naše živote i tako, zapravo, postaju manipulacija.

Napomena 1

Moramo imati u vidu i to da indikator i nikada nisu stopostotno objektivni, niti oni imaju samo jednu funkciju, već uvek obavljaju više od jednog posla. Naša je namera da osvestimo, gde god je to moguće, političku ili simboličku prirodu samih indikatora i analiza koje na osnovu njih radimo. *Politička uloga* indikatora je da nam pomognu da branimo određenu vrednost, ili neku odluku, ili stav koji zagovaramo. Ceo proces borbe za rodnu ravnopravnost jeste politički proces i u tom smislu, ni indikator i nisu neutralni, već zagovaraju vrednosti jednakosti i ravnopravnosti. *Simbolička uloga* je opet često uloga koju preuzimaju institucije u javnom sektoru. Radi se o tome da je već i samo usaglašavanje indikatora, recimo za neku strategiju, tretirano kao rezultat i uspeh, jer je ono samo sebi cilj, a svrha indikatora, u tom slučaju, nije da zaista mere napredak, već se njihova uloga ostvaruje samim postojanjem. Slična ovome jeste i *taktička uloga* koju indikator i mogu imati u nekom procesu u kome se implementacija odlaže sve dok se ne usaglasimo oko indikatora.

Kao potpisnice Ženske platforme za razvoj Srbije, mi se pak zalažemo za suštinsku i instrumentalnu ulogu indikatora. Oni prvo treba da nam pomognu da prikupimo najbitnije podatke koji nam ukazuju na trendove, dobre i loše prakse u odnosu na ciljane promene. Dalje, ovi indikator i treba da nam pomognu u upravljanju procesom promene tako što će da nam pokažu koje veze između procesa i ishoda daju najadekvatnije rezultate.

Napomena 2

Proces monitoringa i evaluacije direktno zavisi od rodno osetljive statistike, ali i doprinosi njenom čvršćem utemeljenju. Rodno osetljiva statistika:

- Adekvatno odslikava životne situacije u kojima se nalaze muškarci i žene u svim oblastima odlučivanja i donošenja politika - **hvata promene**.
- Predstavlja podlogu za sistematičnu i redovnu analizu razlika među polovima – **hvata probleme**.

- Problemi vezani za rodno utemeljene razlike su svi oni koji u osnovi imaju rodne ili polne razlike između muškaraca i žena. Ova oblast pokriva i interakcije između muškaraca i žena, različite načine na koje oni koriste resurse, njihove aktivnosti, reakcije na promene, na različite intervencije države ili u okruženju i na politike – **hvata efekte**.
- Predstavlja preduslov dobre analize i rodnog budžetiranja – **hvata šanse za poboljšanje**.

Zašto nam je ona važna?

1. Jačanje svesti u javnosti o stvarnostima koje su prikrivene – **šansa za fer odnose**
2. Davanje donosiocima odluka alata za analizu i bolje odluke – **šansa za uspešne lidere**
3. Istiskivanje pristrasnosti iz odlučivanja o javnom budžetu – **šansa za srećne zajednice**

IV Monitoring sprovođenja Ženske platforme – indikatori

Pored toga što želimo da znamo da li smo ostvarile svoje ciljeve, nas zanima i kako je određena promena nastala, šta je, od onoga što smo pokušale bilo uspešno, a šta nije, i zašto. Hoćemo i da prepoznamo koliko smo doprinele željenim promenama, a u kojoj smo se meri samo našle u talasu promena koje bi se ionako desile. Želimo da saznamo koja partnerstva posebno pomažu u implementaciji onih promena koje već postoje samo kao mogućnost na papiru, u nekom zakonu ili strategiji. Najzad, zanima nas sve što doprinosi jačanju naših legitimiteta i kredibiliteta, i našeg pojedinačnog i kolektivnog uticaja na donosiocima odluka i na društvo.

Na ovom nivou rezultata, mi pratimo i analiziramo pomake u približavanju viziji Srbije kao održivog društva koje uključuje sve i u kome će biti dostignut visok kvalitet svakodnevnog života, i to na tri nivoa:

Zahtevi koje su potpisnice Ženske platforme uputile institucijama, vršiocima javnih funkcija i donosiocima odluka	Obaveze potpisnica Ženske Platforme	Indikatori za prioritetne oblasti koje su prepoznate u Ženskoj platformi
---	-------------------------------------	--

1. Godišnja ocena napretka u ostvarenju zahteva

Br.	Aspekt koja sagledavamo	Način na koji utvrdjujemo stanje
1.1.	Jednake mogućnosti pristupa pravdi i efikasna i delotvorna zaštita prava	
1.2.	Ravnopravno učešće žena i muškaraca u kreiranju politika i strategija u svim oblastima društvo, uključujući proces EU integracija	Analiza inputa i konsultacija u vezi sa novim i usvojenim politikama i strategijama, posebno onim koje direktno doprinose EU integracijama, razvrstavanje na: a) ravnopravno učešće ž i m, b) žene nisu adekvatno uključene, c) muškarci nisu adekvatno uključeni, d) civilno društvo nije adekvatno uključeno, e) nema podataka, i sa preporukama
1.3.	Izmene antidiskriminacionog zakonodavstva i Zakona o rodnoj ravnopravnosti	Analiza izmena i dopuna u antidiskriminacionom zakonodavstvu i Zakonu o RR i sagledavanje

		usklađenosti sa prioritetima ŽP, uz izdvajanje pozitivnih i negativnih pomaka i preporuka
1.4.	Uvođenje rodne perspektive kao principa u kreiranje svih zakona i politika u svim oblastima društva	Analiza usvojenih-izmenjenih zakona, politika i strategija u izveštajnom periodu, sagledavanje iz rodne perspektive i a) razvrstavanje na uvedena rodna perspektiva, b) delimično uvedena RP i c) nije uvedena RP
1.5.	Dalje jačanje institucija rodne ravnopravnosti	Analiza nadležnosti RR mehanizama, njihovih budžeta i implementacije u izveštajnom periodu
1.6.	Nadzor i kontrola nad sprovođenjem propisa i odgovornost za njihovu primenu	Dovršiti
1.7.	Usvajanje novih politika i strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti i konzistentno i sistematično urođnjavanje svih strategija razvoja, i akcionih planova na svim nivoima	Dovršiti
1.8.	Konzistentno i sistematično uvođenje rodnog budžetiranja na svim nivoima, u svim institucijama	Broj i procenat budžetskih korisnika koji su uključili ROB ciljeve i indikatore u programski budžet u izveštajnom periodu
		Analiza ciljeva i indikatora – relevantnost u odnosu na prioritete ŽP i finansijske implikacije
		Stepen realizacije ROB ciljeva u izveštajnom periodu
1.9.	Urođnjavanje svih državnih institucija i redovna revizija	Dovršiti
1.10	Urođnjavanje svih projekata razvoja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou	Dovršiti
1.11	Dostojanstven rad, i pravičnu zaradu	Dovršiti

2. Praćenje poštovanja obaveza koje su preuzele potpisnice Ženske platforme

Obaveza	Indikator	Finansijski pokazatelji
Ravnopravnost žena i muškaraca u javnoj i privatnoj sferi	Primeri inicijativa potpisnica ŽP i ishod inicijativa	
Promovisanje principa rodne ravnopravnosti u oblastima u kojima radimo	Primeri inicijativa potpisnica ŽP i ishod inicijativa, po oblastima	
Rodno osetljiv pristup i za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa	Javno dostupni primeri rodno osetljivog pristupa za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa	
Primena međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti	Primeri primene međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti uz pomoć i podršku potpisnica ŽP	
Unapređenje zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenje zakona	Uloga potpisnica ŽPM u unapređenju zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenja zakona	
Dosledna primena i sprovođenje strategija i akcionih planova u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije	Uloga potpisnica ŽPM u doslednoj primeni i sprovođenju strategija i akcionih planova u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije	
Razvoj institucija za rodnu ravnopravnost	Uloga potpisnica ŽP u razvoju institucija za rodnu ravnopravnost i primeri specifičnih zajedničkih	

	aktivnosti	
Urođnjavanje svih strategija, akcionih planova i razvojnih projekata	Uloga potpisnica ŹP u urođnjavanju strategija, akcionih planova i razvojnih projekata i primeri specifičnih zajedničkih aktivnosti	
Poštovanje i dostojanstvo žena kao i svih diskriminisanih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima	Uloga potpisnica ŹP u afirmisanju poštovanja i dostojanstva žena kao i svih diskriminisanih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima	
Aktivno učešće u kreiranju, sprovođenju i proceni efekata politika definisanih ovom platformom	Dokazi o učešću, po vrsti i ishodima (prikupljanje određenih podataka, preuzeta obaveza za redovan monitoring, ad hoc monitoring, analiza, procena efekata, drugo)	

3. Indikatori za prioritetne oblasti prepoznate u Źenskoj platformi

- 3.1. Vladavina prava i antidiskriminacija
- 3.2. Politička participacija
- 3.3. Ljudska bezbednost i nasilje nad ženama
- 3.4. Preduzetništvo i zapošljavanje
- 3.5. Obrazovanje i nauka
- 3.6. Kultura i mediji
- 3.7. Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj
- 3.8. Sindikalno organizovanje žena
- 3.9. Zdravlje i sport
- 3.10. Socijalna politika i ekonomija staranja
- 3.11. Budžet i upravljanje javnim politikama
- 3.12. Źene i nove tehnologije

3.6 Kultura i mediji

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođnjene javne politike u oblasti medija	Podrška jačanju institucionalnih kapaciteta medijskih asocijacija za razvoj rodno senzitivnih politika u medijima, prema vrsti podrške, obuhvatu i ishodu u izveštajnom periodu	Promene u položaju novinarki unutar redakcija, ocena ekspertskeg panela
	Usvajanje i primena rodno osetljive politike na javnom servisu, analiza ekspertskeg panela	
	Dostupnost podsticaja za tzv. ženske i feminističke medije i portale	Promena u učešću žena u medijskim politikama
	Učešće žena u vlasništvu nad medijima i među članovima UO	
	Učešće žena među donosiocima odluka** u medijima sa nacionalnom pokrivenošću-značajnim tiražom (definisati)	
	Učešće žena u regulatornim telima i u rukovodstvu u medijskim asocijacijama	
	Afirmativne akcije usmerene na porast učešća žena na mestima odlučivanja u medijskoj politici i medijima	
Razvoj rodno senzitivnih medijskih politika	Primeri uvođenja deska za rodnu ravnopravnost u medijima	Platni jaz između žena i muškaraca koji rade u medijima
	Primeri rodno senzitivnih sadržaja u medijima u izveštajnom periodu	
	Primeri otklanjanja rodni barijera za rad u medijima	
	Pravila u vezi sa rodno senzitivnim jezikom u medijima i primena	

	Procenat žena i muškaraca koji honorarno rade u medijima	
Uklanjanje barijera balansiranoj slici stvarnosti koja uključuje žene i muškarce u svim ulogama u društvu	Doprinos medija ukidanju rodnih stereotipa kroz rodno senzitivnu analiza medijskih sadržaja u periodu od 3 meseca, razloženo na procenat m i ž prikazanih kao žrtve i objekti ili kao pobednici-ce i borci-borkinje	Balansirana slika u javnosti o muškaracima i ženama u svim segmentima društva, a posebno u politici, sportu i porodici
	Primeri medijskih prikaza žena kao inovatorki, uspešnih preduzetnica, naučnica, političarki, upravljačica	
	Primeri rodnih stereotipa u medijskom prikazu političarki	
	Procenat sadržaja koji su usmereni na jačanje rodne ravnopravnosti (primeri (ne)ravnopravnosti, relevantnih politika, zakona, programa i mera za jačanje ljudskih prava i prava žena) u izveštajnom periodu	
	Procenat sadržaja koji ističu rodnu ne/ravnopravnost u važnim događajima i pitanjima (politika, vlada, parlament, ekonomija, rat i konflikt, kriminal, nasilje, siromaštvo, nauka i tehnologija, sport)	
	Redovno i konzistentno izveštavanje o napretku u borbi protiv nasilja prema ženama u javnom servisu	Promene u odnosu žena i muškaraca prema nasilju nad ženama
Urođnjavanje kulturnih politika	Procenat bespovratne i projektne podrške umetnicima razložen po polu, iznosu i temi	Zastupljenost žena i ženskog stvaralaštva u kulturnom nasleđu
	Zastupljenost žena među donosiocima odluka u kulturnoj politici na svim nivoima	

	Primeri rodne analize u institucijama kulture koje se finansiraju iz budžeta	
Afirmativna akcija u kulturi	Iznos sredstava iz budžeta usmeren na razbijanje rodnih stereotipa u izveštajnom periodu	Pristup kulturnim sadržajima, po polu i drugim demografskim karakteristikama
	Primeri afirmacije ženskog stvaralaštva u izveštajnom periodu	
* Glavni i odgovorni urednici, urednici, šefovi deskova		

V Kako se prikupljaju i koriste podaci za analizu

Kao što se vidi iz tabela, prikupljaćemo kvantitativne i kvalitativne podatke. Kvantitativni monitoring pruža nam lakši uvid u trendove kao što su smanjenje ili povećanje broja učesnika u procesu, organski rast i razvoj procesa. Kvantitativni indikatori mere i porede brojeve ili procenete žena i muškaraca koji su uključeni u neku aktivnost, ili koje se ishodi te aktivnosti tiču.

Kvalitativni monitoring prikuplja podatke koji nam pomažu da bolje razumemo sadržaj i kvalitet procesa, kao i razloge za uspeh ili neuspeh trendova koje pratimo. Kvantitativni indikatori se takođe mogu prikazivati numerički, npr. kroz različite indekse, matrice i druge alate koji nam pomažu da kodiramo ili brojčano prikažemo složene ili višestepene procese. Kombinacijom kvalitativnih i kvantitativnih indikatora mi bolje razumemo stvarnost i lakše vršimo smisleno poređenje zatečenog i promenjenog stanja. U oblasti rodne ravnopravnosti je posebno važno da razumemo prirodu prepreka koje se tiču odnosa moći. Tako, na primer, povećanje ravnopravnosti u broju žena i muškaraca u nekom telu, ne znači automatski i veću jednakost u odlučivanju. Zato, smo razvile mešavinu kvalitativnih i kvantitativnih alata koje treba da koristimo redovno i konzistentno sve do 2020. godine kada ćemo da sagledamo (evaluiramo) sveukupne rezultate na nivou ishoda. Naš sistem treba da bude rigorozan u tom smislu da ne odstupamo od indikaotra koje zajedno usvojimo, ali i dovoljno fleksibilan da uključi sve važne promene u monitoring i evaluaciju, uz objašnjenje razloga i postupka koji prati takve promene.

Kvantitativni alati

- Standardizovani zatvoreni upitnici i javnomnjenjska istraživanja
- Brojanje učesnika u procesima i razvrstavanje po polu i drugim relevantnim karakteristikama
- Uvid u evidencije i razvrstavanje po polu i drugim relevantnim karakteristikama
- Dokumentovanje implementacije, npr. kroz broj održanih sastanaka i sl.

Kvantitativni alati

- Mapiranje procesa i analiza
- Procena kapaciteta (institucija)
- Analiza sadržaja, npr. koordinacionih sastanaka za prevenciju i suzbijanje nasilja nad ženama
- Predstavljanje slučaja
- Studija slučaja
- Sistematizacija iskustva
- Facilitirana samoprocena
- Kreativno pričanje priča i dokumentovanje stvarnosti
- Dnevници, tematski video zapisi, fotografije, crteži i sl.

Objasniti kako i za koje indikatore

VI Dodatni resursi i aneksi